

Onko Sinulla usein ylävatsakipuja, oletko yli 50-vuotias? Onko mahaasi koskaan tutkittu?

Yli miljoonalla suomalaisella on dyspepsia-tyyppisiä oireita eli ylävatsavaivoja ja -kipuja ajoittain tai pysyvästi. Vain alle puolet heistä hakeutuu vaivojensa johdosta lääkäriin. Monet harjoittavat mm. mainosten kannustamana itselääkitystä, joka useimmiten epäonnistuu eikä aina ole turvallistakaan. Myös lääkäri hoitaa usein potilasta vain tämän kertomien oireiden ja hyvän arvauksen perusteella. Jokaista dyspepsiapotilasta ei voida lähettää mahalaukun tähytys- ja koepalatutkimukseen.

Keskimäärin lähes puolella suomalaisista on helikobakteeri mahalaukun limakalvossa ja heistä lähes puolelle kehittyy limakalvon vaurio ja toimintahäiriö (atrofinen gastriitti), joka lisää mahasairauksien riskiä. Useimmiten oireeton atrofisen gastriitti voi edetä mahalaukun syöväksi. Vaikka mahalaukun syöpä on vähentyneessä, silti vanhemmassa väestön osassa sitä esiintyy runsaasti väestön keskimääräisen eliniän noustessa. Helikobakteeri on myös maha- ja pohjukaissuolihaavan tärkein aiheuttaja, toiseksi tärkein ovat särkylääkkeet.

GastroPanel-tutkimuksessa yhdistetään kaksi hienoa keksintöä

Kaksi australialaista tiedemiestä, Barry J. Marshall ja J. Robin Warren keksivät helikobakteerin vuonna 1982. Seuraavana vuonna nämä lääkärit osoittivat, että maha- ja pohjukaissuolihaavataudin saa aikaan helikobakteerin aiheuttama tulehdus, joka voidaan hoitaa antibiooteilla. Sitä ennen uskottiin ja vielä pitkään tästä havainnosta huolimatta haluttiin uskoa, että näiden tautien syynä on mm. stressi ja elämäntavat (http://www.yourhealthbase.com/database/rulcer_drugs.html). Helikobakteerin löytäminen mullisti mahalaukun sairauksien tutkimuksen ja hoidon. Keksinnöstään professorit Marshall ja Warren saivat lääketieteen Nobelin tänä vuonna 2005 (<http://nobelprize.org/medicine/laureates/2005/press.html>).

Toinen mullistus tapahtui vuonna 2001, kun suomalainen Biohit toi markkinoille kehittämänsä ja patentoimansa GastroPanel-keksintönsä. GastroPanel-tutkimuksella voidaan todeta verinäytteestä helikobakteeri-infektio, atrofisen gastriitti ja arvioida niihin liittyviä riskejä. Se on maailman ainoa analyysimenetelmä, millä voidaan yhdestä verikokeesta määrittää koko mahalaukun limakalvon sairauksia ja niihin liittyviä riskejä. Sama tieto saadaan vain mahalaukun tähytys- ja koepalatutkimuksella.

Oikea diagnoosi ajoissa takaa oikean hoidon

Aikaisemmin dyspepsiapotilaan vaivojen diagnosoiminen ja hoito on perustunut enemmän tai vähemmän arvailuun. Tähytys ja koepalojen otto ovat epämurkavia ja

Biohit on maailman johtava elektronisten pipettien valmistaja.

kalliita. Niitä ei voi tehdä kaikille, joilla on tunnistamattomia vatsakipuja. Jos ja kun niitä ei ole voitu käyttää, on lääkärin monesti arvottava yrityksen ja erehdyksen menetelmällä potilaalle diagnoosi ja lääkitys.

Viimeisen runsaan kymmenen vuoden aikana on Suomessa tehty kaksi laajaa tutkimusta, joissa on tutkittu 33 000 suomalaista. Alustavissa tuloksissa on ilmennyt, että yli 50-vuotiaiden GastroPanel-seulonalla saatetaan löytää vuosittain jopa 300 alkavaa ja hoidettavissa olevaa mahalaukun syöpää ja yhtä monta ihmistä voidaan pelastaa ennenaikaiselta kuolemalta.

B12-vitamiinin puutteesta tulossa kansantauti

Toinen tärkeä ongelma, joka syntyy mahalaukun limakalvon vauriosta ja toimintahäiriöstä (atrofinen gastriitti), on B12-vitamiinin vaje. On todettu, että usein oireetonta atrofista gastriittia sairastavista puolella on B12-vitamiinivaje tutkimushetkellä ja todennäköisesti kaikki saavat vakavan puutoksen muutaman vuoden sisällä, kun vitamiinivarastot ehtyvät.

Atrofiseen gastriittiin liittyvästä B12-vitamiinivajeesta on tulossa todellinen kansantauti, kun väestö ikääntyy. Riskiryhmiä ovat myös kasvissyöjät, keliaakikot ja vanhuksat, jotka saavat huonoa

Tarvitaan vain verikoe ja GastroPanel selvittää mahan kunnon.

ravintoa. B12-vitamiinin puute saattaa aiheuttaa mm. dementiaa, masennusta ja ääreishermostovauriota. B12-vitamiinin vaje lisää elimistössä homokysteiniinimistä aineenvaihduntatuotetta, jonka arvellaan olevan riippumaton riskitekijä verisuonien kalkkeutumiselle sekä sydän- ja aivoverisuonien tukoksille.

GastroPanel-tutkimus paljastaa B12-vitamiinivajeen riskin, joka aiheutuu atrofisesta gastriitista. Tutkimus paljastaa myös,

onko potilaalla maha- tai pohjukaissuolihaavan riski. Näihin sairastuu jossain elämän vaiheessa vajaa 10 % väestöstä.

GastroPanel on erittäin monipuolinen tutkimusmenetelmä. Edellisten lisäksi GastroPanelin avulla on mahdollista löytää sellaiset potilaat, joilla on korkea refluktaudin riski. Tämä on ruokatorven tauti, joka voi joillakin potilailla edetä jopa ruokatorvisyöväksi. Lähes joka kolmas suomalainen potee refluktautia, jonka oireena on yleisimmin närästys. Tauti voi kuitenkin usein olla kaikkine isoine riskeineen myös täysin oireeton, jolloin vasta GastroPanel paljastaa kohonneen riskitason.

GastroPanel-tutkimus tulisi tehdä jokaiselle vatsavaivoista kärsivälle ennen lääkitystä ja muita kalliimpia tutkimuksia, ja sen pitäisi olla jokaisen yli 50-vuotiaan rutiinitutkimus. Normaali GastroPanel-tulos on merkki siitä, että mahalaukun limakalvo toimii oikein ja on terve tai vatsavaivat ovat toiminnallisia tai esim. paksusuoliperäisiä.

Mitä teet, jos Sinulla on ylävatsavaivoja ja -kipuja ?

GastroPanel-testiin voit pyytää lähteen omalta lääkäriltäsi. Testauksia tekevät tällä hetkellä useat isommat laboratoriot. Testejä tekee luonnollisesti myös testin kehittäjä Biohit. Biohitin palvelulaboratorioon tulee näytteitä lähes sadasta laboratorion ympäri maan ja monilta tutkijoilta eri puolilta maailmaa.

GastroPanel-tutkimuksen voi tilata myös suoraan Biohitin keskukselta, puhelin (09) 773 861. Biohitin näytteenottopisteitä on kolme, Roihupellossa, toinen Helsingin keskustassa ja kolmas Espoossa Laurea-ammattikorkeakoulussa.

Jos tutkimuksessa löytyy mahan limakalvon vaurio, voi lääkäri ehdottaa potilaalle jatkotutkimuksena esim. tähytys- ja koepalatutkimusta. Täten voidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa aloittaa oikea hoito vakavampien sairauksien ehkäisemiseksi.

Tällä hetkellä GastroPanel-tutkimuksia tekevät vain yksityiset laboratoriot, jolloin se maksaa paikasta riippuen 120-140 euroa. Lääkärin läheteellä GastroPanelin testeistä saa normaalin KELA-korvauksen. Kun tutkimus toivottavasti pian saadaan laajempaan, kunnalliseen käyttöön, yksi GastroPanel-tutkimus terveyskeskusten ja sairaaloiden laboratorioissa tehtynä maksaa näyttemäärästä riippuen enää 40 - 50 euroa. Tällöin yhteiskunta säästää ensinnäkin testikuluissa, mutta ennen kaikkea ennaltaehkäisevän sairaanhoidon ja entistä tarkempaan diagnostiikkaan perustuvan hoidon myötä suuria summia.

Teksti Lauri Juva

GastroPanelista lisää:

www.biohit.com/gastropanel
www.biohit.com/palvelulaboratorio
www.biohit.com/diagnostics->Literature